

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۴۵۸۹

ج

۱۳۸۱ / ۱۱ / ۱۰

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ایران
تیمبر

دانشگاه تربیت معلم تهران
دانشکده ادبیات و علوم انسانی
گروه جغرافیا

عنوان:

«بررسی قابلیت‌های توسعه شهرستان ارسباران (ورزقان)»

جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته جغرافیا و برنامه ریزی روستایی

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر جعفر جوان

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر اسماعیل چاوشی

پژوهشگر:

ناصر فتحی

پائیز ۱۳۸۱

۴۵۸۴

صورت جلسه دفاع از پایان نامه

با یاری خدای متعال جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد خانم / آقای ناصر فتحی
در رشته جغرافیا و برنامه ریزی روستایی تحت عنوان: بررسی قابلیت‌های توسعه شهرستان ارسباران (ورزقان)

و با حضور هیات داوران در ساعت ۱۳ مورخه ۸۱/۸/۱۹ در محل دانشگاه
تربیت معلم تشکیل شد. پس از ایراد خطابه دانشجو و پاسخگویی به سوال های حاضران، هیات داوران
بعد از بحث و بررسی و با توجه به کیفیت و کمیت تحقیق و نحوه ارائه کتبی و شفاهی: «پایان نامه»
نامبرده را با نمره ۱۹/۰۰ و با درجه عالی پذیرفت.

استاد راهنما: جناب آقای دکتر جوان

استاد مشاور: جناب آقای دکتر چاوشی

اساتید داور:

۱- جناب آقای دکتر بخشنده نصرت

۲- سرکار خانم دکتر ژیلا سجادی

نماینده تحصیلات تکمیلی: سرکار خانم مرادی گنجه

رییس دانشکده ادبیات و علوم انسانی

مدیر گروه آموزشی

جناب آقای دکتر رسول رسولی پور

جناب آقای دکتر بهلول علیجانی

۱۳۸۱

تقدیم به:

- **پدر و مادر گرامیم** به پاس زحمات و تلاشهای بی دریغشان که با بذل محبت خود همواره حامی و مشوقم در همه مراحل زندگی و ادامه تحصیل بودند؛ ورنج مرا به جان خریدند؛

- **برادران عزیزم** که همیشه یار و یاورم بوده اند، و از هیچ محبتی دریغ نکرده اند.

تقدیر و تشکر:

حمد و سپاس خداوندی را که توفیق کسب علم و دانش عطاء نمود و تکریم استاد و معلم را واجب ساخت. اکنون که کار تهیه و تنظیم پایان نامه حاضر به پایان رسیده، به حکم وظیفه بر خود لازم میدانم از زحمات ارزشمند، بی شائبه و شبانه روزی و راهنمایی های ارزنده استاد ارجمندم «جناب آقای دکتر جعفر جوان» که علاوه بر استاد راهنما، به عنوان یک همراه در طول مراحل مختلف تهیه و تدوین این کار پژوهشی بنده حقیر را مورد لطف قرار داده اند و مرا برای تمام عمر قرین الطاف خود ساخته اند تشکر و قدردانی نموده و برای ایشان سلامت، طول عمر و موفقیت آرزو نمایم.

همچنین لازم میدانم از راهنمائیها و مشاوره های ارزشمند و بجای استاد مشاورم، «جناب آقای دکتر اسماعیل چاوشی» که در تمام مراحل یاریگر بنده بودند نهایت سپاسگذاری را داشته باشم.

نیز وظیفه است قدردان زحمات مدیریت محترم گروه جغرافیای دانشگاه تربیت معلم تهران، «جناب آقای دکتر علیجانی» و نیز اعضای محترم هیأت علمی و اساتید محترم گروه جغرافیا که در این مدت همواره افتخار شاگردی در محضر آنان را داشتم، خصوصا «آقایان دکتر بخشنده نصرت، دکتر نظریان، دکتر یزدانی، دکتر قویدل، دکتر سلیمانی، دکتر ضیائیان و سرکار خانم دکتر تولایی، سرکار خانم دکتر قهرودی و سرکار خانم دکتر حجازی زاده» باشم و از خداوند متعال آرزوی توفیق بیش از پیش برای این اساتید خواستار باشم.

قدردانی از زحمات «سرکار خانم آخوندان» کارشناس گروه، «سرکار خانم فرخی» منشی گروه و «سرکار خانم پورفرج» که زحمات فراوانی در گروه جغرافیا متحمل میشوند، را بر خود وظیفه میدانم. همچنین از زحمات و همکاریهای دانشجویان گروه خصوصا «آقایان یزدانی و قادری» قدردانی نموده و موفقیت آرزو میکنم.

همچنین، از همکاریها، راهنمائیها و زحمات فرماندار محترم شهرستان ارسباران (ورزقان) «جناب آقای اسماعیلی اقدام» که در حد توان و امکانات، یاریگر و مشوق بنده بوده اند، نهایت تشکر و سپاسگذاری را داشته و آرزوی سربلندی برای این عزیز دارم. در نهایت از تمامی اعضای خانواده ام که توانستند در دوران تحصیل پشتیبان، حامی و هدایت کننده عضو کوچکی از خانواده خویش باشند، کمال تشکر و قدردانی را دارم.

ناصر فتحی

پائیز ۱۳۸۱

«چکیده»

کلید واژه: قابلیت (Ablity)، توسعه (Developmant)، منطقه (Region) و برنامه ریزی فضائی (Spatial Planing).

اصولا توسعه متکی برقابلیتها و توانهای هر ناحیه جغرافیائی میباشد. یعنی شرط اصلی تحقق برنامه های توسعه در هر محلی مسلما بررسی و شناخت امکانات و توانهای آن منطقه میباشد.

شهرستان «ارسباران (ورزقان)» نیز دارای قابلیت ها و توانهای بالقوه وبالفعلی در جهت توسعه میباشد، لیکن در اثر شرایط و عوامل مختلفی نتوانسته است به توسعه مطلوب برسد. در این راستا این پژوهش با عنوان «بررسی قابلیت های توسعه شهرستان ارسباران (ورزقان)» و بادر نظر گرفتن اهدافی مانند «هموار کردن راه توسعه شهرستان و شناخت و شناساندن قابلیتها و توانهای نهفته در آن»، به بررسی زیرساختها و بخشهای اقتصادی منطقه مزبور پرداخته است.

در این پژوهش فرض بر این است که، اولاً علت توسعه نیافتگی شهرستان ارسباران، در «عدم شناسائی و شناخت قابلیت ها و استعدادهای منطقه» است، و ثانیاً؛ از جمله محورهای که میتوان در جهت توسعه منطقه به آنها تأکید نمود، بخشهای «صنعت و معدن» و «گردشگری» میباشد.

با بررسی، تجزیه و تحلیل وضع موجود شهرستان از لحاظ ویژگیهای طبیعی، ویژگیهای جمعیتی و زیر ساختهای اقتصادی، مشخص گردید که نه تنها عدم سرمایه گذاری و انزوای جغرافیایی در عدم پیشرفت منطقه ورزقان مؤثر هستند، بلکه عامل اصلی که میتواند در توسعه منطقه ورزقان اثرگذار باشد، سرمایه گذاری در بررسی و شناخت توانها و قابلیتها میباشد و همچنین از بین بخشهای اقتصادی میتوان به «صنعت و معدن» و «گردشگری» به عنوان محور توسعه تأکید نمود، و لذا بادر نظر گرفتن این موارد پیشنهاد میگردد در درجه اول به زیر ساختهایی که قابلیت و توان بیشتری در راستای توسعه دارند تأکید نمود و در درجه دوم تمام زیرساختها و توانهای شهرستان ارسباران به صورت سیستمی و هماهنگ در جهت توسعه منطقه مدنظر واقع شوند.

«فهرست مطالب»

صفحه

عنوان

فصل اول: (کلیات پژوهش)

۲	۱- طرح پژوهش.....	
۲	۱-۱- بیان مساله.....	
۷	۲-۱- اهمیت مساله.....	
۹	۳-۱- ضرورت پژوهش.....	
۱۰	۴-۱- اهداف پژوهش.....	
۱۳	۲- پیشینه پژوهش.....	
۱۳	۱-۲- سابقه پژوهش در ایران.....	
۱۶	۲-۲- مطالعات صورت گرفته در مورد شهرستان ارسباران.....	
۱۸	۳- چهارچوب نظری.....	
۲۳	۴- فرضیات پژوهش.....	
۲۴	۵- روش تحقیق.....	
۲۵	۶- روش گردآوری اطلاعات.....	
۲۶	۷- روش تجزیه و تحلیل.....	
۲۶	۸- معرفی منطقه مورد مطالعه.....	
۲۷	۹- مسائل و مشکلات پژوهش.....	

فصل دوم: (ویژگیهای طبیعی شهرستان ارسباران (ورزقان))

۳۰	۱- بررسی موقعیت جغرافیایی و طبیعی ارسباران.....	
۳۰	۱-۱- موقعیت جغرافیایی.....	
۳۲	۲-۱- تقسیمات سیاسی.....	
۳۵	۲- موقعیت و ویژگیهای طبیعی منطقه طبیعی شهرستان.....	
۳۷	۱-۲- ویژگی های آب و هوایی منطقه.....	
۴۰	۱-۱-۲- ایستگاههای هواشناسی و بررسی پارامترهای اقلیمی.....	
۴۰	۱-۱-۲-۱- نزولات جوی.....	
۴۶	۱-۱-۲-۲- درجه حرارت.....	
۴۶	۱-۱-۲-۳- روزهای یخبندان.....	
۴۷	۱-۱-۲-۴- رطوبت نسبی.....	
۴۹	۱-۱-۲-۵- باد.....	
۵۰	۳- بررسی وضعیت منابع آب.....	
۵۱	۱-۳- منابع آبهای سطحی.....	
۵۶	۲-۳- منابع آبهای زیرزمینی.....	

۴- مطالعه خاکشناسی شهرستان ارسباران..... ۵۸

فصل سوم: (بررسی ویژگی های جمعیتی شهرستان ارسباران)

۱- ویژگیهای جمعیتی شهرستان ارسباران..... ۶۱

۱-۱- بررسی میزان جمعیت و روند تغییرات آن..... ۶۲

۱-۲- طبقه بندی روستاها بر حسب تعداد جمعیت..... ۷۱

۱-۳- تراکم نسبی جمعیت..... ۸۲

۱-۴- مهاجرت..... ۸۳

۱-۵- جمعیت به عنوان عامل انسانی..... ۸۶

۱-۵-۱- گروههای عمده سنی..... ۸۶

۱-۵-۲- نسبت جنسی..... ۸۷

۱-۵-۳- وضعیت اشتغال..... ۸۷

۱-۵-۴- سطح سواد..... ۹۱

۲- جمعیتدی مباحث جمعیتی..... ۹۱

فصل چهارم: (زیر ساختهای اقتصادی شهرستان ارسباران (ورزقان))

بررسی زیرساختهای اقتصادی..... ۹۴

۱- بخش کشاورزی..... ۹۷

۱-۱- زراعت..... ۹۷

۱-۱-۱- وضع موجود زمین های کشاورزی..... ۹۸

۱-۱-۲- زراعت های رایج..... ۹۸

۱-۱-۳- تناوب زراعی در منطقه..... ۱۰۵

۱-۱-۴- زراعت های منسوخ شده در منطقه..... ۱۰۶

۱-۱-۵- الگوی کشت منطقه..... ۱۰۸

۱-۱-۶- راندمان تولید در منطقه..... ۱۰۸

۱-۱-۷- بذور مصرفی کشاورزان منطقه..... ۱۰۸

۱-۱-۸- مکانیزاسیون کشاورزی..... ۱۱۰

۲- باغداری..... ۱۱۲

۱-۲-۱- سطح زیر کشت باغات منطقه..... ۱۱۳

۲-۲-۱- بازار مصرفی تولیدات سر درختی..... ۱۱۴

۳-۲-۱- درختان چوبیده..... ۱۱۴

۳-۱- دامداری..... ۱۱۶

۱-۳-۱- مراتع و اکولوژی گیاهی..... ۱۱۸

۲-۳-۱- جمعیت دام و طیور..... ۱۲۲

۳-۳-۱- تولیدات دامی..... ۱۲۴

۴-۳-۱- آبیزان..... ۱۲۷

۵-۳-۱- شیوه ها و روشهای متداول دامداری..... ۱۲۸

۶-۳-۱- ویژگی های نژادهای دامهای شهرستان..... ۱۳۲

۷-۳-۱- منابع تامین خوراک دام..... ۱۳۴

۲- بخش صنعت..... ۱۳۶

۴-۱- صنایع دستی..... ۱۴۲

۱-۴-۱- قالی بافی..... ۱۴۴

۱۴۴	۲-۴-۱ - ورنی بافی	۱۴۴
۱۴۶	۳-۴-۱ - صنایع چوب	۱۴۶
۱۴۶	۴-۴-۱ - سایر صنایع دستی	۱۴۶
۱۴۷	۳ - بخش معدن	۱۴۷
۱۴۸	۵-۱ - مواد معدنی فلزی	۱۴۸
۱۵۲	۶-۱ - مواد معدنی غیر فلزی	۱۵۲
۱۵۳	۴ - خدمات	۱۵۳
۱۵۴	۱-۴ - بررسی وضع توزیع خدمات در سطح شهرستان	۱۵۴
۱۵۴	۱-۱-۴ . خدمات آموزشی	۱۵۴
۱۵۵	۲-۱-۴ . خدمات بهداشتی	۱۵۵
۱۵۹	۲-۴ - تاسیسات زیربنائی	۱۵۹
۱۵۹	۱-۲-۴ . آب لوله کشی	۱۵۹
۱۶۰	۲-۲-۴ . برق	۱۶۰
۱۶۰	۳-۲-۴ . پست و مخابرات	۱۶۰
۱۶۰	۴-۲-۴ . ارتباطات	۱۶۰
۱۶۱	۳-۴ - جمع‌بندی از نحوه توزیع خدمات	۱۶۱
۱۶۳	۵ - توریسم	۱۶۳
۱۶۳	۱-۵ - مقدمه	۱۶۳
۱۶۴	۲-۵ - توریسم در ایران	۱۶۴
۱۶۵	۳-۵ - توریسم در ارسباران	۱۶۵
۱۶۶	۴-۵ - جاذبه های توریستی ارسباران	۱۶۶
۱۶۸	۱-۴-۵ . جاذبه های طبیعی	۱۶۸
۱۸۰	۲-۴-۵ . آثار باستانی (یادمانها و بناها)	۱۸۰
۱۸۱	۱-۲-۴-۵ - قلعه ها و برجها	۱۸۱
۱۸۳	۲-۲-۴-۵ - امامزاده ها و زیارتگاهها	۱۸۳
۱۸۴	۳-۲-۴-۵ - مسجد جامع خاروانا (خروانق)	۱۸۴
۱۸۴	۴-۲-۴-۵ - قوچهای سنگی آقا بابا سنگ	۱۸۴
۱۸۷	۵-۲-۴-۵ - گورها ، قبرها و تپه ها	۱۸۷
۱۸۷	۳-۴-۵ . بناهای تاریخی	۱۸۷
۱۸۷	۴-۴-۵ . جاذبه های فرهنگ	۱۸۷

فصل پنجم: (تجزیه و تحلیل وضع موجود و نتیجه گیری):

۱۹۲	- قابلیت های توسعه شهرستان ارسباران (ورزقان)	۱۹۲
۱۹۳	۱ - محدودیتها و امکانات منابع طبیعی در جهت توسعه شهرستان	۱۹۳
۱۹۳	۱-۱ - مشکلات و محدودیت های منابع طبیعی	۱۹۳
۱۹۹	۲-۱ - امکانات و پتانسیل های منابع طبیعی	۱۹۹
۲۰۲	۲ - تنگناها و امکانات بخش جمعیت در جهت توسعه	۲۰۲
۲۰۲	۱-۲ - تنگناهای جمعیتی شهرستان	۲۰۲
۲۰۳	۲-۲ - امکانات جمعیتی شهرستان	۲۰۳
۲۰۴	۳ - محدودیت ها و امکانات کشاورزی در جهت توسعه	۲۰۴
۲۰۴	۱-۳ - مسائل و امکانات بخش زراعت در جهت توسعه	۲۰۴

۲۰۴.....	۱-۱-۳- مسائل و تنگناهای زراعت.....
۲۰۷.....	۲-۱-۳- امکانات و پتانسیل‌های زراعت.....
۲۰۹.....	۲-۳- تنگناها و امکانات باغداری منطقه در جهت توسعه.....
۲۱۰.....	۱-۲-۳- تنگناهای باغداری شهرستان.....
۲۱۱.....	۲-۲-۳- امکانات باغداری شهرستان.....
۲۱۱.....	۴- محدودیت‌ها و امکانات دامپروری شهرستان در جهت توسعه.....
۲۱۱.....	۱-۴- تنگناهای دامپروری.....
۲۱۴.....	۲-۴- امکانات دامپروری.....
۲۱۶.....	۵- تنگناها و امکانات صنعتی شهرستان ارسباران در جهت توسعه.....
۲۱۶.....	۱-۵- تنگناهای صنعت.....
۲۱۷.....	۲-۵- امکانات بخش صنعت.....
۲۱۷.....	۶- تنگناها و قابلیت‌های بخش معدن در جهت توسعه منطقه.....
۲۱۸.....	۱-۶- تنگناهای بخش معدن.....
۲۱۹.....	۲-۶- امکانات و قابلیت‌های بخش معدن.....
۲۲۰.....	۷- تنگناها و امکانات گردشگری شهرستان ارسباران در جهت توسعه.....
۲۲۰.....	۱-۷- تنگناهای گردشگری شهرستان ارسباران.....
۲۲۱.....	۲-۷- امکانات گردشگری شهرستان ارسباران.....
۲۲۱.....	- جمع‌بندی و نتیجه‌گیری.....

فصل ششم: (راهبردها، سیاستها و راهکارها و پیشنهادها)

۲۲۵.....	- راهبردها، سیاستها و راهکار و پیشنهادهایی در جهت توسعه شهرستان ارسباران (ورزقان).....
۲۲۶.....	۱- راهبردها و سیاستهای توسعه منابع طبیعی.....
۲۲۸.....	۲- راهکارها و پیشنهادهای توسعه منابع طبیعی.....
۲۲۹.....	۳- راهبردها و سیاستهای توسعه زراعت شهرستان.....
۲۳۱.....	۴- راهکارها و پیشنهادهای توسعه بخش زراعت شهرستان.....
۲۳۲.....	۵- راهبردها و سیاستهای توسعه دامپروری.....
۲۳۴.....	۶- راهکارها و پیشنهادهای توسعه دامپروری.....
۲۳۶.....	۷- راهبردها و سیاستهای توسعه صنعتی شهرستان.....
۲۳۶.....	۸- راهکارها و پیشنهادهای توسعه بخش صنعت.....
۲۳۷.....	۹- راهبردها و سیاستهای توسعه بخش معدن.....
۲۳۷.....	۱۰- راهکارها و پیشنهادهای توسعه بخش معدن.....
۲۳۸.....	۱۱- استراتژی‌ها و سیاستهای توسعه گردشگری.....
۲۳۹.....	۱۲- راهکارها و پیشنهادهای توسعه گردشگری منطقه ارسباران.....
۲۴۱.....	- پیوست.....

فهرست جداول

شماره و عنوان جدول	صفحه
۱-۱) - نظام پیشنهادی تقسیم کار و خدمات گیری در شهرستانهای آذربایجان شرقی.....	۲۲
۱-۲) - فهرست عناصر تقسیماتی شهرستان ارسباران.....	۲۳
۲-۲) - مشخصات ایستگاههای هواشناسی موجود در شهرستان و مناطق همجوار.....	۴۰
۳-۲) - رژیم بارندگی (ماهانه) در ایستگاههای منتخب در دوره آماری ۲۶ ساله.....	۴۲
۴-۲) - مقادیر متوسط، حداقل و حداکثر میزان بارندگی ایستگاهها در دوره ۲۶ ساله.....	۴۴
۵-۲) - مقادیر بارندگی فصلی ایستگاههای منتخب در دوره آماری ۲۶ ساله.....	۴۵
۶-۲) - تعداد روزهای یخبندان در ایستگاههای منطقه و مجاور.....	۴۷
۷-۲) - میانگین ماهانه و سالانه رطوبت نسبی در ایستگاههای منتخب.....	۴۸
۸-۲) - مقادیر ذخایر آبی و مصرف آب در بخشهای مختلف شهرستان ارسباران.....	۵۱
۹-۲) - میانگین آبدهی رودخانه اهر چای.....	۵۲
۱۰-۲) - اطلاعات شبکه انهار سنتی منشعب از رودخانه های شهرستان ارسباران.....	۵۴
.....	
۱-۳) - آبادیهای خالی از سکنه شهرستان ارسباران در سال ۱۳۷۵.....	۶۳
۲-۳) - مشخصات جمعیتی شهرستان ارسباران.....	۶۶
۳-۳) - مشخصات جمعیتی آبادیهای دهستان ازومدل شمالی.....	۷۲
۴-۳) - مشخصات جمعیتی آبادیهای دهستان ازومدل جنوبی.....	۷۳
۵-۳) - مشخصات جمعیتی آبادیهای دهستان بکر آباد.....	۷۴
۶-۳) - مشخصات جمعیتی آبادیهای دهستان سینا.....	۷۵
۷-۳) - مشخصات جمعیتی آبادیهای دهستان ارزیل.....	۷۶
۸-۳) - مشخصات جمعیتی آبادیهای دهستان جوشین.....	۷۷
۹-۳) - مشخصات جمعیتی آبادیهای دهستان دیزمار مرکزی.....	۷۸
۱۰-۳) - وضعیت طبیعی آبادیهای شهرستان ارسباران.....	۷۹
۱۱-۳) - گروه بندی روستاهای شهرستان ارسباران بر حسب جمعیت.....	۸۰
۱۲-۳) - مساحت و تراکم نسبی شهرستان ارسباران.....	۸۳
۱۳-۳) - جمعیت شهرستان بر حسب بخش و گروههای عمده سنی.....	۸۸
۱۴-۳) - جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر شهرستان بر حسب بخش و وضعیت فعالیت به تفکیک جنس.....	۸۹
۱۵-۳) - وضعیت سواد و اشتغال جمعیت شهرستان ارسباران در سال ۱۳۷۵.....	۹۱
۱۶-۳) - میزان و درصد جمعیت باسواد شهرستان ارسباران.....	۹۲
.....	
۱-۴) - الگوی کشت در شهرستان ارسباران به تفکیک آبی و دیم.....	۱۰۹
۲-۴) - راندمان تولید محصولات زراعی.....	۱۰۹
۳-۴) - ارقام بذور مصرفی کشاورزان منطقه.....	۱۰۹
۴-۴) - تعداد ماشین آلات و ادوات کشاورزی شهرستان.....	۱۱۱
۵-۴) - سطح زیر کشت و عملکرد درختان میوه در ارسباران.....	۱۱۵
۶-۴) - آمار دامی شهرستان ارسباران.....	۱۲۳
۷-۴) - تعداد و نوع کندوهای زنبور عسل در شهرستان ارسباران.....	۱۲۵
۸-۴) - تعداد حبه تخم نوغان پرورشی در شهرستان.....	۱۲۵

شماره و عنوان جدول	صفحه
(۹-۴) - میزان تولید عسل و بچه کندو در شهرستان ارسباران.....	۱۲۵
(۱۰-۴) - میزان تولیدات دامی شهرستان ارسباران.....	۱۲۶
(۱۱-۴) - تعداد خانوار و جمعیت عشایر بیلاقی و قشلاقی شهرستان ارسباران.....	۱۳۰
(۱۲-۴) - خانوار و جمعیت ایلها و طایفه های مستقل ارسباران.....	۱۳۰
(۱۳-۴) - نوع و ظرفیت دامداریهای صنعتی شهرستان ارسباران.....	۱۳۱
(۱۴-۴) - تعداد کارگاههای شهرستان بر حسب فعالیت و تعداد شاغلان (۱۳۷۳).....	۱۳۹
(۱۵-۴) - تقسیم بندی کارگاههای شهرستان بر اساس نوع فعالیت.....	۱۳۹
(۱۶-۴) - مشخصات معادن مس شهرستان ارسباران همراه با نوع ماده معدنی.....	۱۴۹
(۱۷-۴) - اطلاعات پایه ای مناطق روستائی شهرستان ارسباران (۱۳۷۵).....	۱۵۶

فهرست نقشه ها

شماره و عنوان نقشه	صفحه
(۱-۲) - موقعیت شهرستان ارسباران در استان.....	۳۱
(۲-۲) - تقسیمات سیاسی شهرستان.....	۳۴
(۳-۲) - توپوگرافی شهرستان ارسباران.....	۳۶
(۴-۲) - رودخانه های شهرستان ارسباران.....	۵۵
(۱-۳) - پراکندگی روستاهای خالی از سکنه.....	۶۴
(۲-۳) - وضعیت طبیعی آبادیها.....	۶۸
(۳-۳) - میزان رشد جمعیت از سال ۱۳۴۵ الی ۱۳۷۵.....	۶۹
(۱-۴) - پراکندگی مناطق کشت آبی و دیم.....	۹۹
(۲-۴) - پراکندگی مناطق جنگلی و مراتع.....	۱۱۹
(۳-۴) - پراکندگی خدمات آموزشی.....	۱۵۷
(۴-۴) - پراکندگی خدمات زیر بنائی.....	۱۵۸
(۵-۴) - نقشه گردشگری شهرستان ارسباران.....	۱۶۷

فهرست نمودارها

شماره و عنوان نمودار	صفحه
(۱-۳) - مشخصات جمعیتی دهستانهای شهرستان ارسباران.....	۶۷
(۲-۳) - جمعیت سال ۱۳۷۵ دهستانهای ارسباران.....	۶۷
(۳-۳) - وضعیت طبیعی آبادیهای شهرستان ارسباران.....	۷۹
(۴-۳) - جمعیت شهرستان ارسباران بر حسب گروههای عمده سنی.....	۹۰
(۵-۳) - جمعیت ۱۰ساله و بیشتر شهرستان بر حسب وضعیت فعالیت.....	۹۰
(۱-۴) - سطح زیر کشت درختان میوه در ارسباران.....	۱۱۵
(۲-۴) - تعداد کارگاههای شهرستان بر حسب تعداد شاغلان.....	۱۴۰
(۳-۴) - تقسیم بندی کارگاههای شهرستان بر اساس نوع فعالیت.....	۱۴۰

فصل اول:

کلیات پروپوزیشن

مقدمه

وضعیت فعلی شهرستان ارسباران (ورزقان) بیانگر این اصل است که، این منطقه با وجود دارا بودن قابلیت‌ها و توانهای بالقوه و بعضاً بالفعل، نتوانسته است به وضع مطلوب و بهتری از لحاظ توسعه برسد، یعنی در عین حال که قابلیت و استعداد رشد و شکوفایی را در منطقه می‌توان دید، آثار و شواهدی از بهبود وضعیت اقتصادی و اجتماعی دیده نمی‌شود.

بنابراین با این وضعیت و با در نظر گرفتن این موضوع، برای رسیدن به وضعی مطلوب و برتر، اصولاً باید اقدام به برنامه ریزیهای اصولی و اجرایی جهت توسعه نمائیم، توسعه ای که مد نظر است، توسعه همه جانبه در تمام بخشهای اقتصادی و اجتماعی منطقه می‌باشد. برای رسیدن به این امر مهم، شرط اصلی و اساسی اصولاً شناخت و بررسی توانهای نهفته در منطقه میباشد، یعنی با «برنامه ریزیهای فضایی و همه جانبه» است که می‌توان به توسعه ای همه جانبه و مطلوب رسید.

در پژوهش حاضر برای رسیدن به اهداف مذکور، ابتدا به «بررسی وضعیت و موقعیت طبیعی شهرستان ارسباران (ورزقان)» پرداخته شده و بعد از آن به «بررسی ویژگیهای جمعیتی شهرستان از ابعاد مختلف» پرداخته شده است و بعد از این موارد نیز به «بررسی زیر ساختها و بخشهای مختلف اقتصادی شهرستان از جنبه های گوناگون» پرداخته گردیده است، یعنی در این قسمت به ارائه وضع موجود شهرستان از لحاظ بخشها و زیر بخشهای اقتصادی پرداخته شده است.

همچنین با توجه به این امر که تنها بررسی و بیان وضع موجود نمی‌تواند مشکلی از مشکلات منطقه را حل کند، لذا به بررسی، تجزیه و تحلیل وضع موجود نیز پرداخته شده تا از این بررسی به نتیجه ای مطلوب برسیم.

شایان ذکر است که بعد از این موارد و در نهایت، به «ارائه راهبردها و سیاستها و همچنین راهکارها و پیشنهادهای اجرایی» برای هر یک از بخشها و زیر بخشها به منظور قرار دادن منطقه در مسیر توسعه پرداخته شده است.

در اینجا لازم است اشاره شود که، در تهیه، تنظیم و تجزیه و تحلیل قسمتهای مختلف پژوهش حاضر، علاوه بر فعالیت های میدانی در منطقه مورد مطالعه و استفاده از اسناد و مدارک و آمارها و اطلاعات لازم، از کامپیوتر و نرم افزارهای کامپیوتری نیز استفاده مطلوبی به عمل آمده است که از جمله به نرم افزارهای *ARC VIEW-AUTO CAD- EXCEL-ADRESI* میتوان اشاره کرد.

از دیگر نکاتی که باید در اینجا خاطر نشان شود، اینکه استفاده از عناوین «ورزقان» و «ارسباران» در کنار هم بنا به ضرورتی است که، ایجاب می‌کند اصطلاح «ورزقان» که در حالت عمومی بیشتر کاربرد دارد به جای اصطلاح ارسباران که اسم تصویب شده برای منطقه است، بکار برده شود. لذا در این پژوهش از هر دو اصطلاح و همچنین از عنوان «منطقه ورزقان» استفاده شده است.

۱- طرح پژوهش

۱-۱- بیان مسأله

اساسی ترین عناصرتشکیل دهنده پیکره یک اجتماع، جوامع شهری و روستائی می باشند. بنا براین رشد و توسعه هر اجتماعی نیز در گرو رشد و توسعه تمام عناصر تشکیل دهنده آن خواهد بود، حال اگر به هر دلیلی یکی از اجزاء آن رشدی بی رویه و نامتناسب با بقیه داشته باشد، بدون شک این امر بر پیکره اجتماع مزبور تأثیر گذاشته و نتیجه ای جز فراهم آوردن فاصله بین اجزاء وعناصر و بروز مشکلات و معضلات فراوان در جامعه و نهایتاً چیزی جز عقب ماندگی فرهنگی و اقتصادی، اجتماعی و سیاسی آن نخواهد داشت.

با ملحوظ داشتن عوامل فوق الذکر، در چنین جوامعی و جهت دسترسی به یک زندگی مطلوب و ایجاد تغییرات و تحولاتی در زندگی مردم و سایر جوانب آن، «برنامه ریزیهای ناحیه ای» می تواند بهترین ابزار را در اختیار جوامع و ملتها قرار دهد که هدف نهائی آن «شنا سایی، تلفیق و تجهیز امکانات و توانهای جامعه» برای رسیدن به هدف خاصی است که در رأس آنها، دستیابی به اهداف کلان توسعه ملی (National Development) در تمامی ابعاد آن است که در مفهوم کلی عبارت است از: «رشد کمی و کیفی تار و پود اجتماع، یعنی توسعه را باید بهتر شدن روابط تولیدی و افزایش کمی اقتصادی در امر تولید و مصرف جامعه و بالا رفتن شرایط کیفی از نظر اجتماعی (سطح سواد، رفاه عمومی، بهداشت، درمان و.....) و انسانی تر شدن زندگی و روابط اجتماعی دانست و نیز